

**RESTRÂNGEREA EXECUTĂRII, INCIDENT CU PRIVIRE LA
EXECUTARE SILITĂ REGLEMENTAT DE NOUL COD DE
PROCEDURĂ CIVILĂ**

NICOLAE-HORIA ȚIȚ*

Rezumat:

Cu caracter de noutate, Codul de procedură civilă reglementează instituția restrângerii executării silite, incident care poate apărea în cazul în care sunt urmărite silit mai multe bunuri, mobile sau imobile, a căror valoare este vădit disproporționată față de valoarea creanței a cărei executare se face. Reglementarea este însă una lapidară, lăsând loc de interpretări și creând posibilitatea exercițiului abuziv al acestui drept. Textul de lege este neclar în special în ceea ce privește stabilirea cerinței disproporției vădite și cu privire la momentul până la care se produce efectul specific restrângerii, respectiv acela de suspendare a executării celorlalte bunuri urmărite ale debitorului.

Cuvinte cheie: executare silită, restrângere, disproporție vădită, suspendare.

Abstract:

As a novelty, the Code of Civil Procedure regulates the institution known as enforcement's restraint, incident that may occur whenever the value of more assets, movable or immovable, which are object of legal enforcement, is conspicuously disproportionate to the claim that is being enforced. The legal provisions are, however, lapidary, leaving room for interpretation and creating the opportunity of abusive exercise of rights. The analyzed text is ambiguous especially in terms of establishing the claim which is obviously disproportionate and regarding the moment until which the suspension of the enforcement on the debtor's other assets, which is a specific effect of the restraint, may occur.

Key words: enforcement, restraint, conspicuously disproportion, suspension.

1. Considerații generale

Ca regulă generală, în vederea îndeplinirii silite a obligației prevăzute de titlul executoriu, creditorul poate urmări toate bunurile aflate în patrimoniul debitorului. Sub acest aspect, dispozițiile art. 622 alin. 3 C. proc.

* Asist. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

civ. prevăd că executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum și a cheltuielilor de executare, iar art. 665 alin. 4 C. proc. civ. prevăd posibilitatea creditorului de a cere executorului judecătoresc să recurgă, simultan sau succesiv, la toate modalitățile de executare prevăzute de lege în vederea realizării drepturilor sale, inclusiv a cheltuielilor de executare. Patrimoniul persoanei, alcătuit din toate drepturile și datoriile care pot fi evaluate în bani, potrivit art. 31 C. civ., constituie garanția comună a creditorilor. Astfel, potrivit art. 2324 alin. 1 C. civ., cel care este obligat personal răspunde cu toate bunurile sale mobile și imobile, prezente și viitoare, bunuri care servesc drept garanție comună a creditorilor săi. Prin urmare, posibilitatea creditorului de a-și îndrepta actele de executare constituie o garanție a realizării obligației cuprinsă în titlul executoriu și are drept efect posibilitatea indisponibilizării întregului patrimoniu al debitorului până la încetarea executării silite.

Cu toate acestea, dispozițiile legale care reglementează executarea silită urmăresc în același timp și protejarea debitorului, fiind avute în vedere situațiile unui posibil abuz de drept din partea creditorului, care ar putea prejudicia pe debitor, prin efectuarea de acte de executare silită a unor obligații de valoare semnificativ redusă în comparație cu cea a bunurilor urmărite. Sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă era prevăzută regula generală conform căreia veniturile și bunurile debitorului puteau fi supuse executării silite „numai în măsura necesară pentru realizarea drepturilor creditorilor” (art. 371³ alin. 1 C. proc. civ. 1865). Textul de lege urmărea instituirea unei proporționalități între creanța cuprinsă în titlul executoriu și bunurile urmărite, din rațiuni de echitate. Formularea mult prea generală a fost însă de natură să creeze dificultăți practice în aplicarea ei, cu atât mai mult cu cât art. 371¹ alin. 3 C. proc. civ. 1865, de aceeași manieră cu art. 622 alin. 3 din noul Cod de procedură civilă, posibilitatea creditorului de a recurge la toate formele de executare silită, simultan sau succesiv.

Noul Cod de procedură civilă reglementează în mod expres posibilitatea restrângerii executării silite la cererea debitorului, atunci când sunt supuse executării silite mai multe bunuri mobile sau imobile a căror valoare este vădit excesivă în raport cu creanța ce urmează a fi satisfăcută. Restrângerea are așadar caracterul unui incident cu privire la desfășurarea executării silite, încuviințarea acesteia de către instanța de executare

conducând la suspendarea executării cu privire la celelalte bunuri ale debitorului. Sub acest aspect, restrângerea nu trebuie confundată cu dispozițiile art. 812 alin. 5 C. proc. civ., care vizează obiectul executării silite, instituind interdicția de a executa bunuri imobile în cazul în care creanța nu depășește 10.000 lei, cu excepția situației în care debitorul nu are alte bunuri urmăribile sau bunurile urmăribile nu pot fi valorificate. În această situație obiectul executării silite este limitat ex lege doar la bunurile mobile sau la veniturile debitorului, în timp ce în cazul restrângerii, instanța este cea care stabilește ce bunuri urmează a fi urmărite, executarea fiind suspendată cu privire la celelalte bunuri. Ambele reglementări au drept scop apărarea drepturilor și intereselor debitorului, urmărindu-se ca executarea silită să nu se transforme într-o modalitate de șicană a acestuia¹.

2. Condițiile substanțiale ale restrângerii executării

Potrivit dispozițiilor art. 701 alin. 1 C. proc. civ., pentru a putea opera restrângerea executării silite trebuie să existe o executare silită indirectă care să se desfășoare simultan asupra mai multor bunuri mobile sau imobile, iar valoarea acestora să fie disproporționată („vădit excesivă”) față de creanța a cărei executare se urmărește².

Prima condiție se referă la obiectul și modalitatea de executare silită aleasă de către creditor. Este vizată situația în care creditorul, în temeiul art. 622 alin. 3 C. proc. civ., urmărește concomitent mai multe bunuri ale debitorului, mobile sau imobile. Textul de lege nu face nicio mențiune cu privire la efectuarea simultană a actelor de executare în cadrul aceluiași dosar de executare, prin urmare se poate solicita restrângerea și atunci când executarea simultană a bunurilor se face de către executori judecătorești diferiți, având în vedere regulile de competență teritorială prevăzute de art. 651 C. proc. civ. Restrângerea poate fi așadar dispusă atât în situația în care executarea silită are loc concomitent în același dosar de executare, potrivit dispozițiilor art. 665 alin. 4 C. proc. civ., dar și atunci când urmărirea silită este făcută de organe execuționale diferite.

¹ Evenila Oprina, Ioan Gârbuleț, *Tratat teoretic și practic de executare silită, Volumul I. Teoria generală și procedurile execuționale*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 507.

² Ion Deleanu, Valentin Mitea, Sergiu Deleanu, *Noul Cod de procedură civilă, comentariu pe articole, Vol. II (art. 622 – 1133)*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 111.

Condiția ca urmărirea silită să aibă loc simultan asupra mai multor bunuri este îndeplinită în măsura în care executarea cu privire la unul dintre bunuri nu a încetat într-una din formele prevăzute de art. 702 C. proc. civ. Condiția nu este îndeplinită în cazul în care executarea silită are loc succesiv cu privire la multe bunuri, respectiv atunci când creditorul începe urmărirea asupra unui bun, din diverse motive urmărirea asupra acestui bun încetează iar ulterior executarea este continuată asupra altui bun³.

De asemenea, restrângerea executării nu este aplicabilă în cazul în care creditorul începe executarea asupra unui bun, indicându-l expres, iar debitorul dorește ca executarea să se desfășoare cu privire la alt bun, pe care creditorul nu îl urmărește. Cu privire la o astfel de situație, debitorul are doar posibilitatea de a solicita, în cazul urmăririi silite imobiliare, potrivit art. 823 C. proc. civ., suspendarea executării silite, dovedind că poate achita întreaga creanță, incluzând dobânzile și cheltuielile de executare, din veniturile nete ale imobilelor sale, chiar neurmărite sau din alte venituri, în termen de 6 luni. În caz contrar, debitorul nu poate solicita instanței de executare să dispună ca executarea să se facă cu privire la bunuri care nu sunt urmărite, el având doar obligația de a da informații cu privire la aceste bunuri, potrivit art. 646 alin. 2 C. proc. civ., alegerea cu privire la bunurile ce urmează a fi urmărite aparținând exclusiv creditorului, potrivit art. 622 alin. 3 și art. 662 alin. 4 C. proc. civ.

O chestiune controversată în legătură cu această condiție a restrângerii executării este cea referitoare la posibilitatea formulării cererii în cazul în care creditorul urmărește un singur bun a cărui valoare este vădit mai mare decât cea a creanței. Într-o opinie, într-o astfel de situație cererea nu poate fi admisă, condiția impusă de legiuitor prin modul de formulare a textului de lege fiind aceea ca executarea silită să se desfășoare asupra a minim două bunuri, indiferent dacă ambele sunt imobile, unul este mobil și unul imobil sau ambele sunt mobile⁴. Într-o altă opinie, mai nuanțată, se accepta posibilitatea ca executarea silită să fie restrânsă și în situația în care urmărirea privește un singur bun, a cărui valoare este vădit mai mare decât valoarea creanței, argumentul folosit fiind cel referitor la intenția

³ Evenila Oprina, Ioan Gârbuleț, *op. cit.*, p. 507.

⁴ Gabriel Boroi (coordinator), *Noul Cod de procedură civilă, comentariu pe articole, Vol. II, Art. 527 – 1133*, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 186, Evenila Oprina, Ioan Gârbuleț, *op. cit.*, p. 507.

legiuitorului, anume aceea că instituția restrângerii are la bază disproporția dintre întinderea valorii de satisfăcut (creanța creditorului) și valoarea de urmărit (bunul sau bunurile supuse executării silită)⁵.

Achiesăm în parte la această opinie. Restrângerea poate opera și în cazul în care este supus urmăririi doar un singur bun, însă numai în situația în care debitorul face dovada că acesta poate fi executat parțial (spre exemplu, în cazul bunurilor imobile, efectuează pe cheltuiiala sa operațiunile de dezmembrare a imobilului, astfel încât acesta să poată fi executat pe parcele înscrise în cărți funciare distincte, având în vedere dispozițiile art. 813 alin. 1 C. proc. civ., potrivit cu care urmărirea silită a imobilelor înscrise în cartea funciară se face pe imobile în întregimea lor⁶). Nu suntem de acord cu opinia potrivit căreia în cazul în care se urmărește un singur bun având o valoare ce o depășește cu mult pe cea a creanței de realizat restrângerea ar putea fi dispusă în cazul în care creditorul ar avea posibilitatea de a urmări alte bunuri, de o valoare mai mică, a debitorului⁷, deoarece, așa cum am arătat și mai sus, într-o astfel de situație nu operează o restrângere, ci o modificare forțată a obiectului executării. Or, posibilitatea instanței de executare ca, la cererea debitorului, să limiteze executarea asupra unor bunuri nu presupune și pe aceea de a schimba obiectul executării silită, de a impune creditorului ca executarea să aibă loc cu privire la bunuri asupra cărora acesta nu a început urmărirea. Protecția acordată debitorului prin reglementarea restrângerii executării nu poate da acestuia posibilitatea de a exercita în mod abuziv acest drept și de a schimba obiectul executării fără acordul creditorului.

Prin urmare, restrângerea executării în cazul în care este executat un singur bun poate opera numai dacă debitorul dovedește că parte din bunul respectiv poate fi executată separat, respectiv, în cazul bunurilor imobile, efectuează operațiunile de dezmembrare astfel încât bunul urmărit să poată să fie executate pe parcele. În această situație, după dezmembrare, debitorul are fie posibilitatea de a cere restrângerea executării, fie să ceară, în condițiile art. 845 alin. 3 C. proc. civ., ca vânzarea să se facă separat pentru

⁵ Ion Deleanu, Valentin Mitea, Sergiu Deleanu, *Tratat de procedură civilă, Volumul III*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 320.

⁶ Nu trebuie confundată această situație cu cea prevăzută de art. 845 alin. 3 și 4 C. proc. civ., potrivit cu care debitorul poate solicita vânzarea separată a unei parcele sau poate indica ordinea de vânzare la licitație a parcelelor.

⁷ Ion Deleanu, Valentin Mitea, Sergiu Deleanu, *Tratat...*, p. 320.

fiecare parcelă în parte (cererea fiind în această situație de competența executorului, nu a instanței de executare), respectiv să indice ordinea de vânzare a parcelelor, potrivit art. 845 alin. 4 C. proc. civ.

Cea de-a doua condiție prevăzută de art. 701 alin. 1 C. proc. civ. se referă la disproporția vădită dintre valoarea bunurilor urmărite și creanță. Cerința este destul de vag reglementată, folosirea termenului „vădit excesivă” sugerând o disproporție mare și ușor de constatat. În doctrină au fost propuse criterii de stabilire în concret a acestei disproporții, respectiv o limită cuprinsă între 100 % și 200 % din valoarea creanței⁸. În opinia noastră, o astfel de interpretare adaugă la lege, intenția legiuitorului fiind aceea de a lăsa la latitudinea judecătorului de la instanța de executare ce anume ar însemna, în concret, termenul de „vădit disproporționat”. Aprecierea trebuie să aibă însă în vedere și posibilitatea reală de valorificare a bunului cu privire la care executarea urmează să continue, spre exemplu, în cazul urmăririi silite imobiliare, posibilitatea ca prețul să fie scăzut, în condițiile art. 845 alin. 8 și 9 C. proc. civ. Stabilirea caracterului disproporționat al valorii bunurilor față de creanță nu trebuie așadar să aibă în vedere neapărat valoarea agreată de părți sau stabilită de executor a respectivelor bunuri, eventual pe cale de expertiză, ci posibilul preț real ce ar putea fi obținut în urma unei licitații, ținând cont așadar de posibilitatea prevăzută de lege ca prețul oferit la licitație să fie mai mic decât valoarea stabilită a bunurilor. De asemenea, trebuie avută în vedere existența unor drepturi reale sau sarcini care grevează bunul sau existența altor creditori urmăritori⁹.

3. Procedura și efectele restrângerii executării

Potrivit art. 701 alin. 1 C. proc. civ., cererea de restrângere a executării trebuie formulată de debitor. În condițiile art. 1560 C. civ., cererea ar putea fi formulată pe cale de acțiune oblică și de alți creditori ai debitorului¹⁰.

Coroborând dispozițiile art. 701 cu cele ale art. 650 C. proc. civ., cererea de restrângere a executării este de competența instanței de executare. În cazul în care bunurile urmărite silit atrag competența unor instanțe de

⁸ Evelina Oprina, Ioan Gârbuleț, *op. cit.*, p. 507.

⁹ *Ibidem*, p. 508.

¹⁰ Gabriel Boroi (coordinator), *op. cit.*, p. 186.

executare diferite, cererea se va îndrepta la instanța de executare care a încuviințat executarea ce urmează a fi suspendată. Spre exemplu, dacă se execută simultan bunuri imobile aflate în raza unor curți de apel diferite, ținând cont de regulile de competență teritorială speciale reglementate de art. 819 C. proc. civ., cererea de restrângere a executării va fi de competența instanței în a cărei rază teritorială se află bunul cu privire la care urmează a se dispune suspendarea executării.

Într-o opinie s-a susținut că cererea de restrângere a executării trebuie formulată în termenul prevăzut de art. 714 alin. 1 C. proc. civ., termen care ar începe să curgă de la data la care debitorul ia cunoștință despre valoarea bunurilor supuse urmăririi¹¹. Nu suntem de acord cu această opinie. În lipsa unei mențiuni exprese în acest sens, interpretarea conform căreia cererea de restrângere a executării trebuie formulată într-un anumit termen adaugă la lege. Poate fi stabilit, pe cale de interpretare, un termen maxim, care nu poate fi decât acela al momentului adjudecării, raportat la efectul urmărit printr-o astfel de cerere, respectiv suspendarea executării.

De asemenea, nu achiesăm la opinia conform căreia instanța se va pronunța asupra cererii de restrângere printr-o încheiere dată în camera de consiliu fără citarea părților, într-o procedură similară celei prin care a fost încuviințată executarea silită (art. 665 alin. 2 C. proc. civ.)¹². Art. 701 alin. 1 C. proc. civ. prevede în mod expres că cererea de restrângere se soluționează cu citarea creditorului, prin urmare legiuitorul a avut în intenție ca procedura în care se soluționează o astfel de cerere trebuie să fie una contradictorie. Deși textul se referă în mod expres doar la citarea creditorului, apreciem, alături de alți autori, că în procedura restrângerii executării trebuie în mod obligatoriu să fie citat și debitorul, care este titularul cererii de restrângere¹³. De asemenea, în lipsa unei dispoziții exprese, cererea se va judeca în ședință publică, cu respectarea tuturor regulilor de procedură privind judecata în primă instanță.

De asemenea nu suntem de acord cu opinia potrivit căreia încheierea prin care se pronunță instanța de executare cu privire la cererea de restrângere a urmăririi poate fi atacată cu contestație la executare, potrivit

¹¹ Evelina Oprina, Ioan Gârbuleț, *op. cit.*, p. 508.

¹² Gabriela Cristina Frențiu, Denisa-Livia Băldean, *Noul Cod de procedură civilă, comentat și adnotat*, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 1051.

¹³ Ion Deleanu, Valentin Mitea, Sergiu Deleanu, *Tratat...*, p. 321-322.

art. 656 alin. 3 C. proc. civ.¹⁴. Această opinie are la bază o confuzie între regimul juridic al hotărârilor pronunțate de instanța de executare și cel al încheierilor executorului judecătoresc, art. 656 alin. 3 C. proc. civ. referindu-se la acestea din urmă. Opinia la care achiesăm este cea potrivit căreia instanța de executare se pronunță asupra cererii de restrângere a executării prin hotărâre executorie, care poate fi atacată numai cu apel în termen de 10 zile de la comunicare, potrivit art. 650 alin. 3 C. proc. civ.¹⁵

Efectul specific al restrângerii executării este acela de suspendare a executării cu privire la celelalte bunuri ale debitorului. Trebuie făcută distincție între această suspendare, reglementată de art. 701 alin. 2 C. proc. civ., care urmează să producă efecte de la momentul pronunțării hotărârii de admitere a cererii de restrângere (având în vedere caracterul executoriu al acesteia, potrivit art. 650 alin. 3 C. proc. civ.) și suspendarea prevăzută de art. 718 C. proc. civ. Debitorul poate solicita suspendarea executării până la soluționarea cererii de restrângere a executării, aceasta încadrându-se în categoria altor cereri privind executarea silită, la care se referă art. 718 alin. 1 C. proc. civ. În această situație, debitorul trebuie însă să achite cauțiunea calculată potrivit art. 718 alin. 2 C. proc. civ., în timp ce pentru suspendarea prevăzută de art. 701 alin. 2 C. proc. civ. nu este necesară achitarea unei cauțiuni, deoarece aceasta din urmă este doar o suspendare parțială, care vizează exclusiv executarea bunurilor cu privire la care a fost admisă cererea de restrângere.

Suspendarea executării ca urmare a admiterii cererii de restrângere formulată de debitor produce efecte până la rămânerea definitivă a proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea efectuată, reluarea executării silite urmând a fi dispusă de către executor, prin încheiere, la cererea creditorului¹⁶. Achiesăm la opinia conform căreia executarea trebuie reluată, la cererea creditorului, și în situația în care executarea nu ajunge la momentul rămânerii definitive a proiectului de distribuire a sumelor, creanța urmărită nefiind recuperată (de exemplu, dacă bunul sau bunurile cu privire la care executarea a continuat nu au putut fi

¹⁴ Ioan Leș, *Noul Cod de procedură civilă, comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, p. 973

¹⁵ Evelina Oprina, Ioan Gârbuleț, *op. cit.*, p. 509, Ion Deleanu, Valentin Mitea, Sergiu Deleanu, *Tratat...*, p. 322.

¹⁶ Gabriel Boroi (coordinator), *op. cit.*, p. 186.

valorificate)¹⁷, scopul urmărit de legiuitor fiind acela ca executarea să poată continua în cazul în care creanța nu poate fi îndeplinită din bunurile cu privire la care nu s-a dispus suspendarea.

4. Concluzii

Reglementarea unei modalități de restrângere a executării era necesară în raport cu echivocul reglementării din Codul de procedură civilă anterior. Dispozițiile art. 701 C. proc. civ. sunt însă și acestea suficient de lapidare pentru a conduce la apariția unor posibile disfuncționalități practice, respectiv la folosirea în mod abuziv a acestei instituții. Apreciem, pe cale de consecință că, de lege ferenda, se impune clarificarea legislativă a mai mult aspecte legate de acest incident cu privire la executarea silită. O primă modificare legislativă pe care o propunem se referă la clarificarea noțiunii de „vădit excesivă” pe care o folosește art. 701 alin. 1 C. proc. civ. Apreciem că este necesar, pentru a se evita abuzul de drept, ca judecătorului să îi fie stabilite criterii mai exacte privind valoarea bunurilor urmărite, în raport cu creanța, așa cum legiuitorul o face, spre exemplu la art. 812 alin. 5 C. proc. civ. O a doua modificare pe care o propunem, de lege ferenda, vizează reglementarea expresă a dreptului creditorului de a alege bunul sau bunurile cu privire la care urmează să continue executarea și, respectiv, bunurile cu privire la care executarea urmează a fi suspendată, simpla citare a creditorului, prevăzută de lege lata, nefiind suficientă în acest sens. Nu în ultimul rând, se impune clarificarea situațiilor în care încetează măsura suspendării dispusă de instanță ca urmare a admiterii cererii de restrângere, redactarea actuală a art. 701 alin. 3 C. proc. civ. putând conduce la un abuz de drept, în cazul în care este acceptată interpretarea conform căreia suspendarea încetează doar la momentul rămânerii definitive a proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea silită. De lege ferenda, se impune adăugarea la această situație și a tuturor celorlalte situații în care creanța nu a putut fi realizată, putând fi stabilit și un termen legal pentru o astfel de suspendare, așa cum este cazul, spre exemplu, la art. 823 C. proc. civ.

¹⁷ *Ibidem.*

